

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОЛОГІЇ

Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування: освіта – наука – виробництво – 2024

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ ДОПОВІДЕЙ
XXVI Міжнародної науково-практичної
конференції
м. Харків, 17-18 квітня 2024 року

Харків
2024

*Посвідчення Укр. ІНТЕІ № 556 від 07 грудня 2023 року
Затверджено до друку рішенням Вченої ради ННІ екології
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 11 від 19.04.2023 р.)*

Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування: освіта – наука – виробництво – 2024: зб. мат. XXVI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 17-18 квітня 2024 року). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. 103 с.

Збірник складають матеріали доповідей, у яких розглядаються питання збалансованого природокористування, менеджменту довкілля, техногенної безпеки, природоохоронної діяльності та заповідної справи, а також найкращі практики екологічної освіти та питання міжнародного співробітництва задля охорони навколишнього середовища.

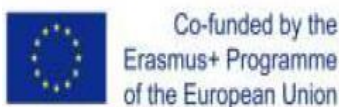
Ecology, environmental protection and balanced environmental management: education – science – production – 2024: Abstracts of XXV International scientific conference (Kharkiv, April 17-18, 2024). Kharkiv: V. N. Karazin Kharkiv National University, 2024. 103 p.

The book contains abstracts on innovative approaches for environmental problem solutions, balanced nature management, environmental management, safety, environmental protection and conservation, best practices on environmental education and international cooperation for environmental protection

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за добір, точність, достовірність наведених даних, фактів, цитат, інших відомостей.

Матеріали друкуються мовою оригіналу

Адреса редакційної колегії:
61022, м. Харків-22, майдан Свободи, 6, к. 481
Харківський національний університет імені В. Н.
Каразіна Навчально-науковий інститут екології.
Тел. 707-54-47, e-mail: ecology.ecology@karazin.ua

The publication was prepared in the framework “Integrated of Kharkiv-York Partnership Towards a Zero Pollution” and ERASMUS+ project - Jean Monnet Module “Instruments of the EU Environmental Policy – INENCY”, financed by European Commission. Responsibility for the information and views set out in this publication lies entirely with the authors.

Зміст

I ЗБАЛАНСОВАНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА МЕНЕДЖМЕНТ ДОВКІЛЛЯ

<i>Ачасов А. Б., Лисак Р. А., Калашніков Р. Р., Мельник Д. О.</i> Моніторинг еродованих ґрунтів харківської області на основі дешифрування знімків супутника Sentinel.....	9
<i>Ачасова А.О.</i> Європейський «зелений курс» та перспективи для України.....	11
<i>Березовський О.І., Мельник Д.О.</i> Інвентаризація земель як головний аспект у системі управління земельними ресурсами.	14
<i>Будьонний В. Ю., Швиденко М. В.</i> Вплив просапних попередників на вологозабезпеченість ґрунту у посівах жита озимого	16
<i>Заярна О. Ю., Дегтярьова З. О</i> Особливості розвитку хвороб соняшнику у лівобережному лісостепу України.....	17
<i>Дегтярьова З.О., Решетовська В.С.</i> Вплив рослинних решток кукурудзи на вологість чорнозему типового.....	19
<i>Dudar T. V., Tymchyshyn M.A.</i> Remote research of methane concentration in the air of kirovohrad oblast.....	21
<i>Кізюн А. Г., Тельє В. В.</i> Особливості ведення екологічної політики в Україні в умовах війни	24
<i>Корбут М. Б., Сафранов Т. А.</i> Екологічні ризики від полігонів та звалищ твердих побутових відходів	27
<i>Кривицька І. А., Панкова Д. Д.</i> Формування оптимального мікроклімату теплиць в залежності від різних покривних матеріалів	30
<i>Круглов О. В., Коляда В. П., Шевченко М. В.</i> До питання оптимізації використання схилових земель у сучасному землеробстві .	32
<i>Кулик М. І., Журба В. Т.</i> Стан поверхневих вод у річці Дніпро в межах міста Запоріжжя у 2024 році.....	34
<i>Кулик М. І., Могіленець Р. В.</i> Стан поверхневих вод у річці Стир в межах м. Луцьк у 2023 році.....	37
<i>Лісняк А. А., Калашник Д. С.</i> Оцінка якості питної води міста Мерефи Харківської області	40
<i>Літвак О. А.</i> Розвиток електромобільного транспорту як елемент стратегії декарбонізації.....	43
<i>Lorushniak V. I. Myndiuk.V. Y.</i> Future climate forecasts for Ukraine	46
<i>Малигін М. С., Ачасов А. Б.</i> Оцінка потенційно токсичних та есенціальних елементів в українському чаю.....	48

ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Кізюн А. Г., канд. геогр. наук, доцент¹, Телень В. В. студ¹.

¹Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ, Вінниця, Україна

У світі, де проблеми забруднення, використання природних ресурсів та зміна клімату стають все більш актуальними, екологічна політика стає ключовою складовою для забезпечення сталого розвитку та збереження навколишнього середовища для майбутніх поколінь. Механізми реалізації та інструменти екологічної політики відіграють критичну роль у досягненні цих цілей, координуючи дії громадян, урядів та промисловості для зменшення негативного впливу на навколишнє середовище.

Екологічна політика почала набирати суттєвого значення у другій половині 20 століття, коли науковці та активісти почали привертати увагу до негативного впливу людської діяльності на природне середовище. Результатом цього стало прийняття ряду міжнародних угод та національних законів, спрямованих на зменшення викидів шкідливих речовин та збереження біорізноманіття [1].

«Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року» є ключовим стратегічним документом, що визначає напрямки розвитку екологічної політики країни на тривалий термін. Цей документ визначає стратегічні цілі та завдання в галузі охорони довкілля та природних ресурсів, а також визначає механізми їх досягнення. Основними принципами цієї стратегії є стале використання ресурсів, охорона природи, збереження біорізноманіття та пріоритет здоров'я людини. Крім того, стратегія передбачає здійснення комплексу заходів щодо охорони природних територій та біорізноманіття, забезпечення екологічної безпеки та адаптації до змін клімату. Для досягнення цих цілей передбачається впровадження механізмів екологічного контролю та моніторингу, розвиток екологічної освіти та підвищення екологічної свідомості суспільства.

Загальні засади і принципи «Основних засад (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року» орієнтовані на забезпечення сталого розвитку та покращення якості життя громадян України, збереження природних ресурсів для майбутніх поколінь та забезпечення екологічної безпеки країни [2].

Україна, як країна з великою кількістю природних багатств, стикається зі складними екологічними проблемами, які потребують ефективних стратегій та політичних рішень. Екологічна політика в Україні набула особливої важливості в контексті збереження природного середовища та забезпечення сталого розвитку.

Виклики екологічної політики в Україні:

1. Забруднення повітря: промислові викиди, автомобільний транспорт та теплові електростанції сприяють забрудненню повітря в більших містах України, що створює серйозні проблеми здоров'ю населення та екосистемам.

2. Забруднення водних ресурсів: недостатній контроль за викидами промислових стоків та незаконні забруднення річок та озер призводять до забруднення водних ресурсів, що впливає на якість питної води та екологічний стан водних екосистем.

3. Збереження біорізноманіття: несанкціонована рубка лісів та нестабільний стан екологічних угідь загрожує біорізноманіттю та екологічній різноманітності країни.

Але найбільшим викликом екологічної політики в Україні зараз є війна. Воєнна діяльність не лише призводить до людських жертв і матеріальних руйнувань, але й залишає значний слід на природному середовищі. У таких умовах ведення екологічної політики стає надзвичайно важливим завданням забезпечення сталого розвитку та збереження природних ресурсів.

Війна в Україні – це екологічна катастрофа в глобальному масштабі, довкілля не знає кордонів, а циркуляція повітря, води та міграція видів поширюють вплив війни по всьому світу, тому важливо забезпечити ефективне подолання екологічних наслідків війни та справді зелене відновлення [3].

Одним із найбільших наслідків війни для довкілля є забруднення водних джерел, знищення лісів та забруднення ґрунтів через обстріли, вибухи та неправомірні виливи нафтопродуктів та інших шкідливих речовин. Воєнний конфлікт може також спричинити масове вимушене переміщення населення, що призводить до додаткового навантаження на екологічні системи.

Прямий вплив полягає у руйнуванні екосистем внаслідок вибухів. Руйнування середовища та шумове забруднення в житлових районах негативно впливають на розмноження видів. Розірвані патрони та горіння неметалевих частин військової техніки забруднюють ґрунт та воду токсичними металами та елементами.

Використання зброї призводить до серйозних негативних наслідків, які мають гострий і довгостроковий вплив на екологічний стан. Прямі ризики для здоров'я населення виникають через небезпечні речовини, які містяться в залишках боєприпасів і потрапляють у ґрунт, впливаючи на якість поверхневих та ґрунтових вод. Ці ризики пов'язані з важкими металами та енергетичними сполуками, такими як тринітротолуол (тротил), гексоген (циклоніт) і палива для ракетних снарядів. Поруч з тим, велика кількість залишених або пошкоджених військових транспортних засобів містить токсичні матеріали, що становлять загрозу для цивільного населення та довкілля, і потребують обережного відношення під час їх збирання та утилізації [2].

Смерть людей під час війни – це найжахливіше, але прорив Каховської дамби яскраво показав, що серйозні екологічні наслідки теж є смертельними і вбивають людей, хоча й не завжди помітні одразу. Апокаліптичні картини дрейфуючих будинків, мертвих людей і тварин, затоплених тисяч гектарів колись родючої землі показують лише частину шкоди, завданої довкіллю

війною. Води, отруєні хімікатами від ракет, сільського господарства, паливно-мастильними матеріалами з пошкоджених кораблів, нерозірваними мінами потрапляють до Чорного моря і поширюють свою смертоносну дію по всьому світу [3].

Військова обстановка може значно ускладнити реалізацію екологічних проєктів та програм, так як призводить до знищення інфраструктури, перешкоджає доступу до віддалених регіонів та порушує звичний порядок ділової діяльності.

До війни Україна мала величезні екологічні проблеми, але безпрецедентна шкода довкіллю, завдана війною, робить екологічний аспект питанням виживання не лише для України, а й для всього світу. Система екологічного врядування та інституційна спроможність відповідних органів влади надто слабкі, щоб впоратися з проблемою такого катастрофічного масштабу. Незавершені ключові інституційні та галузеві екологічні реформи роблять перспективи зеленого відновлення фікцією. Довкілля – це життя, і для життя немає компромісів [3].

Воєнний стан часто призводить до невиправданого використання природних ресурсів, зокрема деревини та мінеральних ресурсів, для потреб військової промисловості та військових операцій. Гуманітарна допомога, що надається в умовах війни, часто має невеликий фокус на екологічні аспекти, хоча вона може бути ключовою для відновлення природного середовища та забезпечення життєво важливих ресурсів, таких як питна вода та продукти харчування.

Незважаючи на виклики, ведення екологічної політики в умовах війни в Україні відкриває нові можливості для інноваційних підходів та співпраці з міжнародними партнерами. Пріоритетними завданнями є відновлення зруйнованих екосистем, впровадження ефективних технологій очищення води та ґрунтів, а також створення стійких екологічних систем для майбутніх поколінь. Вирішення екологічних проблем у зоні війни потребує комплексного підходу, що враховує як гуманітарні, так і екологічні аспекти. Спільні зусилля уряду, громадськості та міжнародних організацій є вирішальними для забезпечення сталого розвитку та збереження природних ресурсів в умовах воєнного конфлікту.

Література

1. Лемко Ю. Особливості екологічної політики ЄС: регіональний вимір. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. Львів, 2022. Вип. 43. С. 289-294.
2. Паньків Н.Є., Роїк О.Р., Тербух А.А. Актуальні питання екологічної безпеки в умовах ескалації російсько-української війни. *Сталий розвиток: Захист навколишнього середовища. Енергоощадність. Збалансоване природокористування*: колективна монографія. Київ, 2022. С. 480 – 516.
3. Воєнна та повоєнна екологічна політика України: реалії та перспективи. *Екологія. Права людини. Аналітичний портал*. URL: <https://analytics.intsecurity.org/ukraine-war-impact-ecology/>.